

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

III/1628/2018. sz. normakontroll

témában felkérésre tájékoztatás

Menhely Alapítvány

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: III/1628-22/2018	
Érkezett: 2019 FEBR 07.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 2 db	ju!

Tisztelt

Megtiszteltetésnek tekintjük, hogy a III/1628/2018. sz. folyamatban lévő ügyben a kézhez kapott 7/2019. sz. iktatott végzés szerint felkérnek bennünket, hogy szakmai álláspontunkról tájékoztassuk Önöket a 2012. II. tv. 178/B. (életvitelszerű közterületen tartózkodás szabályainak megsértése) kapcsán indult normakontroll eljárásban.

Megkeresésüket köszönjük.

Elöljáróban röviden megemlítenénk, hogy a 966/1991. sorszámon nyilvántartásba vett Menhely Alapítvány immár harminc éve szolgálja a fővárosban élők, a Budapesten élő hajléktalan/lakástalan emberek ügyeit, utcai szolgálatokat, nappali melegedőket, éjjeli menedékhelyet, hajléktalanok otthonát működtet. A Budapesti Hajléktalanügyi Konzorciumon keresztül koordinálja a fővárosban működő hajléktalanellátó civil szervezetek munkáját, évtizedek óta folyamatosan működteti a Közép-magyarországi Regionális Diszpécser Szolgálatot, és koordinálja a vidéki diszpécser szolgálatok szakmai munkáját. Ezért jelen szakmai álláspontunk kifejtése során e sok éves gyakorlati tapasztalatainkra támaszkodunk.

Álláspontunkat három főbb tételben fejtenénk ki:

1. Jogszerűen végrehajtható-e a 2012. II. tv. 178/B. § (1) bek. azon előírása, mely szerint „Aki életvitelszerűen közterületen tartózkodik, az szabálysértést követ el.” – a kialakult szociális ellátás kapacitása és általános szabályai szempontjából?
2. Jogszerűen végrehajthatóak-e a vonatkozó előírások és részletszabályok – a működő gyakorlat szempontjából?
3. További észrevételek a 2012. II. tv. 178/B. § kapcsán

1. Jogszerűen végrehajtható-e a 2012. II. tv. 178/B. § (1) bek. azon előírása, mely szerint „Aki életvitelszerűen közterületen tartózkodik, az szabálysértést követ el.” – a kialakult szociális ellátás kapacitása és általános szabályai szempontjából?

a) Az életvitelszerűen közterületen tartózkodó emberek számára jelenleg rendelkezésre áll-e elegendő szállásnyújtó szolgáltatás ahhoz, hogy elkerüljék a 2012. II. tv. 178/B. §-ában kodifikált szabálysértés elkövetését?

A hivatalos és nyilvános regiszter (Szociális Ágazati Portál) szerint 2019 januárjában összesen **9848 működő szállásnyújtó férőhely** áll a hajléktalan emberek rendelkezésére. **Mindösszesen 55 településen működik** valamilyen (kisebb-nagyobb) szállásnyújtó szolgáltatás (a településenkénti férőhely-kapacitás igen széles sávban, a budapesti 4819 férőhelyes összkapacitástól a vásárosnaményi 10 fős volumenig terjed). A többi, 3100 településen semmilyen hajléktalanellátó szálláshely nincs. **(Lásd 1. melléklet)**

Az országosan rendelkezésre álló 9848 működő férőhelyből 348 férőhely tartós elhelyezésként működik (*hajléktalanok idősek otthonai*), 174 férőhelyet több éven keresztül használhatnak az ott élők (*hajléktalanok rehabilitációs otthonai*), 5606 férőhelyet általában legalább 12 hónapon keresztül folyamatosan vesznek igénybe az arra rászorulóknak (*hajléktalanok átmeneti szállásai, az időszakos férőhelyekkel együtt*). Mindezek a férőhelyek térítési díjkötelesek, fizetősek és hosszabb-rövidebb várakozási idő szükséges a bejutáshoz.

A közterületen élő hajléktalan emberek számára, illetve a velük foglalkozó különböző (szociális, egészségügyi, rendészeti stb.) szervezetek számára, az egy-egy éjszakára ingyenesen igénybe vehető éjjeli menedékhelyek állnak rendelkezésre, e férőhelyek száma **országosan mindösszesen 3719 férőhely** (ebből 834 csak időszakosan működik). E férőhelyek telítettsége a téli időszakban **átlagosan 97%-os**, ezen belül számos éjjeli menedékhely 100%-os telítettség felett működik a hideg napokon. (Budapest – a többi településhez képest - kiemelkedő az ellátás volumene, miközben a fedél nélküli emberek 2/3-a más települések közterületein éjszakázik, addig az éjjeli menedékhelyek 43%-a a fővárosban működik. Ezért itt a telítettség is olykor alacsonyabb.)

A hajléktalan helyzetben lévők (szállásokon, közterületeken élők) változásainak főbb tendenciáit egyetlen megbízható forrásból, a húsz éve minden évben végrehajtott ún. Február Harmadika országos hajléktalanügyi adatfelvétel alapján tudjuk nyomon követni. Az adatfelvétel kérdéseire évente nyolc-tízezer hajléktalan ember válaszol, bár mind a közreműködő szervezetek, mind a válaszadók részéről a részvétel teljesen önkéntes, tehát nem ér el minden hajléktalan embert. 2018 február 3-án **46 településen 2355 közterületen élő ember** válaszolt az adatfelvétel kérdéseire (ebből 2120 kérdőív volt értékelhető).

Így is azt találtuk, hogy több településen (köztük *Cegléd, Debrecen, Miskolc, Pécs, Szombathely, Tatabánya, Várpalota, Veszprém*) a 2018 február 3-án **az önkéntesen válaszadó, közterületen élő hajléktalan emberek száma lényegesen meghaladta az adott településen egyáltalán működő éjjeli menedékhelyek férőhelyszámát. (Lásd 1. melléklet)** Ez egyrészt azt jelzi, hogy az ilyen településeken *legalább a duplájára* kellene növelni a befogadó férőhelyek volumenét, hogy egyáltalán elméletileg esély nyíljon arra, hogy az egy adott időben közterületen éjszakázók ehhez a szociális ellátáshoz hozzájussanak. A naponta országosan nyomon követett telítettségi adatokból tudjuk, hogy ebben az időben az éjjeli menedékhelyek vagy majdnem teljesen tele vannak, vagy a hivatalos férőhelyeken felül is alszanak ott emberek. (Az adatfelvétel napján, 2018. február 3-án az éjszakai hőmérséklet Budapesten 0 C° fok volt, a civil szervezetek által működtetett éjjeli menedékhelyek telítettsége a fővárosban 100,3%, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyében 110%, Tolna, Vas, Heves megyében 104%, Somogy, Zala, BAZ megyében 98% volt.) **Vagyis a közterületen éjszakázó emberek szinte kivétel nélkül nem fértek volna be az adott időben a településen működő éjjeli menedékhelyre,** ahol azok aludtak, akik különben szintén a közterületen lennének kénytelenek éjszakájukat tölteni.

Kiegészítésként még annyit fűznénk ehhez, hogy ugyanezen a 2018. február 3-án további **22 olyan településen** is válaszoltak kérdéseinkre a tartósan közterületen tartózkodó hajléktalan emberek, mely településeken (köztük *Balatonalmádi, Budaörs, Keszthely, Komárom, Nagykőrös, Oroszlány, Sáropatak, Tata*) egyáltalán nincs szállásnyújtó hajléktalan szolgáltatás.

A szállásnyújtó szolgáltatások mellett a hajléktalan-ellátás nappal is nyújt szolgáltatásokat. A fentebb felsorolt fizetős szolgáltatások (*hajléktalanok otthona, rehabilitációs ott-*

hon, átmeneti szállás) a nap 24 órájában rendelkezésére állnak az ott lakóknak, kizárólag az éjjeli menedékhelyek azok, melyek nappal zárva vannak, éjszakára lehet ezeket igénybe venni. A hajléktalan emberek nappali ellátását szolgáló nappali melegedők befogadó képessége országosan összesen 4003 fő. Számos olyan település van (a valamilyen hajléktalan-ellátást végző 55 település közül 24), ahol **a nappali melegedők kapacitása meghaladja, illetve jelentősen meghaladja az éjszakai menedékhelyek befogadó kapacitását.** Ezeken a településeken – azzal együtt, hogy a hajléktalanok nappali melegedőit igénybe vevők között szép számmal vannak nem-hajléktalan emberek is, illetve pl. az átmeneti szállók lakói is igénybe vehetik e szolgáltatást is – **a szolgáltatók eleve kalkulálnak azzal, hogy sokan éjszaka nem fognak beférni a szűkebb kapacitással rendelkező (vagy a településen nem is működő) éjjeli menedékhelyre,** de legalább az egyéb szükségleteiket nappal kielégíthetik ezekben a nappali intézményekben.

Mindezek alapján tényyszerűen megállapíthatjuk, hogy jelenleg hazánkban a kialakult hajléktalanellátó szolgáltatások kapacitás-volumene nagyságrendileg nem elegendő az életvitelszerűen közterületen tartózkodó emberek befogadására.

b) Alkalmas-e a meglévő jogszabályi környezet a 2012. II. tv. 178/B. §-ában kodifikált szabálysértés jogszerű megelőzésére?

A 2012. II. tv. 178/B. § (2) bek. kimondja, hogy „Mellőzni kell a szabálysértési eljárás megindítását és helyszíni figyelmeztetést kell alkalmazni, ha ... b) az elkövető a jelenlévő hatóság vagy más szerv vagy szervezet felajánlott segítségét elfogadva együttműködik a hajléktalan személyek részére fenntartott ellátások igénybevétele érdekében.”

Azon túl, hogy ilyen elérhető ellátás az ország egész területén minden időben nem áll rendelkezésre, fel kell hívnunk a figyelmet a szociális ellátások igénybe vételének egyik legfontosabb alapelve, nevezetesen arra, hogy **a szociális ellátások kizárólag önkéntes alapon, az igénylő szabad akaratából megszületett döntése alapján vehetők igénybe.** Ahogy azt a Szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (az ún. Szociális törvény) az *Általános szabályok, Az ellátás igénybevétele*nek módja cím alatt elsőként kimondja: „A személyes gondoskodást nyújtó **szociális ellátások igénybevétele önkéntes,** az ellátást igénylő, illetve törvényes képviselője szóbeli vagy

írásbeli kérelmére, indítványára történik.” (93. §) Az igénybe vétel önkéntessége – konkrét korlátozó eseteket kivéve – a humán ellátások lényeges alapelve.

Ezért ha rendelkezésre is áll megfelelő kapacitás a 2012. II. tv. 178/B. § (2) bek. b) pontjában szereplő alternatíva teljesítésére, felmerül, hogy vajon a Szociális törvény 93. §-ában előírt önkéntesség teljesülhet-e ilyen esetben? **Vajon önkéntes igénybe vételnek tekinthető-e, ha az erre vonatkozó döntés a szabálysértési büntetés, végső soron az elzárás terhe alatt kell megszülessen?** Mivel a hajléktalan-ellátásban dolgozó szociális segítők Etikai kódexe is és napi gyakorlata is az igénybe vevő önkéntes együttműködésén alapszik, ezért **az igénylő szabad akaratán alapuló önkéntesség hiánya alapvető problémát okoz ilyen esetekben az érintett napi ellátásában.** (Ennek napi, gyakorlati hátulütőit itt most nem részletezzük.)

2. Jogszerűen végrehajthatóak-e a vonatkozó előírások és részletszabályok – a működő gyakorlat szempontjából?

Maradva a vonatkozó jogszabály gyakorlati végrehajthatóságánál, tapasztalataink szerint **számos konkrét esetben alapvető akadályokba ütközik az életvitelszerűen közterületen tartózkodó emberek ellátáshoz jutása, ezzel a szabálysértés megelőzését lehetővé tevő ellátás biztosítása** - még akkor is, ha valamilyen hajléktalan-ellátás egyáltalán működik az adott településen, vagy annak elérhető közelségében.

A befogadó férőhelyek struktúrája nem minden – ellátást egyáltalán működtető – településen és nem minden esetben tud megfelelni a közterületen élők aktuális összetételének. Közismert például a **női férőhelyek krónikus hiánya**, de sokszor maga a specializálódás jelent áthághatatlan akadályt (csak időseket, csak helyben lakcímmel rendelkezőket, csak dolgozókat, csak „foglalt férőhellyel rendelkezőket”, csak ún. lábadozásra szorulókat, vagy csak éppen lábadozásra nem-szorulókat befogadó éjjeli menedékhelyek).

Az ellátáshoz jutás további, legfőbb problémáiról csupán példálódzó jelleggel, felsorolásszerűen szólunk:

a) Amennyiben az érintett önállóan nem képes közlekedni, eljutni az ellátó pontig – ilyenkor döntésétől függetlenül, a közreműködő szervezetek, szolgáltatók aktuális hu-

mán és szállítási kapacitásának a függvénye, hogy egyáltalán megoldható-e a szabálysértésbe ütköző helyzet felszámolása.

b) Naponta ismétlődő tapasztalat, hogy az érintett – orvosi vélemény szerint is - **önellátásra nem képes**, ezért hajléktalanok éjjeli menedékhelyében nem ellátható (gyakorlatilag sem, de a vonatkozó jogszabályi előírás szerint sem), viszont akut betegség hiányában a kórházak is elutasítják ellátását.

c) Az érintett fizikai, egészségi, mentális, pszichikai állapotának megfelelő humán szolgáltatás (egészségügyi, illetve szociális, hajléktalan-ellátásbeli) nincs az adott településen, nem érhető el, illetve ha van egyáltalán, akkor ott nincs szabad igénybe vehető férőhely.

d) Az érintett állapota (súlyos alkoholos, vagy drogos befolyásoltság, súlyos pszichiátriai beteg, visszatérően aszociális, bántalmazó, agresszív, tetves, fertőző beteg stb.) **veszélyezteteti az intézményben tartózkodókat**, vagy éppen ellentétben állnak a működtetett intézmény szabályaival, s ezért a befogadást az intézmények megtagadják. Ugyanaz a helyzet akkor is, ha az érintett állapota miatt **az ellátást fizikailag, vagy szakmailag nem tudják vállalni** (kerekeszékhez kötött, végtaghiányos, súlyos testi és szellemi fogyatékoságban szenved, súlyos krónikus beteg). Léteznek ellátók, melyek az ilyen helyzetekre is fel vannak készülve, azonban ezek száma és kapacitása elenyésző.

e) A szállásnyújtó és ehhez kapcsolódó, elsősorban egészségügyi kapacitások, valamint a szállító kapacitások és humánerőforrás-kapacitások szűkösségén túl meg kell említenünk az érintettek **ingóságai és olykor állatai** elhelyezésének a megoldatlanságait. Az ellátók többsége ezek tárolására egyáltalán nincsen fölkészülve, ilyen lehetőségekkel nem rendelkeznek.

Mindezen sok éves, naponta ismétlődő tapasztalataink alapján egyértelműen megállapíthatjuk, hogy jelenleg hazánkban a kialakult hajléktalanellátó szolgáltatások távolról sincsenek fölkészülve a legkülönbözőbb súlyos állapotban lévő, életvitelszerűen közterületen tartózkodó emberek mindegyikének a befogadásá-

ra. Vannak ellátók és speciális szolgáltatások, szolgáltatók, melyek a speciális helyzetben lévőket is ellátják, azonban – mint említettük - ezek száma és kapacitása jelenleg messze elmarad a szükségéstől.

Külön fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy **a meglévő ellátási hiányok éppen a leg-súlyosabb állapotban lévő (hajléktalan és terhes nő, fogyatékkal élő, pszichiátriai beteg) embereket érintik a leginkább.** Így őket veszélyezteti leginkább, hogy más megoldás hiányában a szabálysértési eljárás alanyaivá válnak.

Annak ellenére fel kell hívnunk a figyelmet erre a helyzetre, hogy a kialakult hajléktalan-ellátó rendszerben dolgozók, az abban részt vevő szervezetek lehetőségeikhez mérten mindent megtesznek a hozzájuk forduló segítségére érdekében, naponta mintegy tízezer embernek nyújtanak szállást, azonban minden egyes aktuálisan életvitelszerűen közterületen élő ember számára minden egyes esetben, minden érintett településen nem képesek ilyen segítséget nyújtani. Megfelelő, elérhető ellátás hiányában viszont nem lehetséges a vonatkozó szabálysértési tényállás megelőzése.

Szintén külön meg kell említenünk, hogy a hajléktalan-ellátás egészének, s azon belül az e tárgykörben elsősorban érintett éjjeli menedékhelyeknek is az igénybevevői mindazok a lakásvesztő, lakástalan állampolgárok, akik olyan lakhatási krízishelyzetbe kerültek, hogy más módon lakhatásukat megoldani nem tudják (az adósságaik miatt kilakoltatott emberek, a válás miatti lakásvesztők, a magánbérletüket elveszítők, a tartós bentlakásos intézményi elhelyezésre várakozók, az önálló lakáshoz jutni képtelenek stb. stb.) **A férőhelyek legnagyobb része e lakástalan embereket szolgálja, hogy ne kelljen nekik is közterületen aludniuk.** A kialakult hajléktalan-ellátó rendszer egyáltalán nincs fölkészülve (szabályozását tekintve sem alkalmas) arra, hogy **kilakoltatott családokat** befogadjon, ezért – más krízis megoldás hiányában – nem zárható ki, hogy ilyen helyzetbe került családok, vagy családrészek is kénytelenek ideig-óráig életvitelszerűen közterületen tartózkodni.

Budapesten Diszpécser Szolgálatunk fogadja a nap 24 órájában mindazon bejelentéseket a lakosság, a szociális és egészségügyi, a rendvédelmi és egyéb szervezetek részéről, me-

lyek elsősorban a közterületen élő hajléktalan emberek elhelyezésére irányulnak. E hívások sok éves tapasztalatai alapján azt kell megállapítanunk, hogy a bejelentések szinte kizárólag *a segítségnyújtás lehetőségére* vonatkoznak és csak egészen elvétve találkozunk olyan bejelentéssel, mely *közrendvédelmi okokból* igényelné önmagában az életvitszerű közterületen tartózkodás felszámolását. (A közrendet zavaró cselekmények – mint a közterületi italozás, közerkölcsbe ütköző cselekmények, közterületen vizelés stb. – esetében köztudottan a rendőrség intézkedik.)

Szintén Diszpécser Szolgálatunk és utcai szolgálataink tapasztalata, hogy a 2012. II. tv. 2018. október 15-i hatálybalépését követő időszakban **elbizonytalanodott az érintett szociális szolgáltatók és a rendőrség hosszú évek óta ápolt kapcsolatrendszere**. A Rendőrségről szóló **1994. évi XXXIV. törvény 37. §-a** (valamint „A rászoruló személyeket a téli időjárási viszonyok következtében fenyegető veszélyhelyzetek megelőzésével és kezelésével összefüggő rendőri feladatok végrehajtásáról szóló 24/2016. (X. 6.) ORFK utasítás”) értelmében **a rendőr köteles intézkedni, amennyiben valaki önmagában veszélyes állapotban, életveszélyben van**. A kialakult gyakorlat szerint Budapesten számos ilyen esetet sikerült a rendőrséggel **közösen megoldani, az érintettet ellátáshoz juttatni**. A 2018. október 15-ét követő időszakban ezek helyét sok esetben *a figyelmeztetések, a kényszerű együttműködésre felhívások, egyes esetekben a szabálysértési eljárás elindítása* vette át. Ez a korábban már kialakult tényleges, segítő együttműködést nem szolgálta. Feltétlenül meg kell említenünk, hogy tapasztalataink szerint a szervezeteinkkel korábban is együttműködő rendőri szervek egy idő elteltével a 2012. II. tv. 178/B §-a alkalmazása helyett ismét inkább a segítő eljárásokat részesítették előnyben.

Ugyanakkor az utcai szolgálatok egyöntetű tapasztalata, hogy a 2012. II. tv. 178/B §-a hatására az érintett közterületen élő emberek **megpróbálnak jobban rejtőzködni, olyan helyeken meghúzódnak, ahol kevésbé fellelhetőek – s ez kiemelkedően veszélyezteteti testi épségüket, egészségüket és életüket**. Sem a lakókörnyezet, sem az erre szakosodott utcai szolgálatok nem tudnak védelmet, segítséget nyújtani, amikor arra szükség lenne, hideg időben **emiat a kihűléses elhalálozás kockázata is jelentősen megnő**.

Tekintve, hogy hosszú évek óta regisztráljuk nemcsak a hozzánk befutott hívásokat, hanem a Budapesten működő éjjeli menedékhelyek telítettségét is (hol és hány üres hely

van, ahol elhelyezhetjük az éppen közterületeken élő embert), ezért megvizsgáltuk, hogy vajon a 2018. október 15-i hatályba lépés hatására jelentősen megnövekedett-e a befogadó éjjeli menedékhelyek telítettsége. Azt tapasztaltuk, hogy 2018 október 15-ét követően ugyan megemelkedett az éjjeli menedékhelyek igénybe vétele, ez azonban minden évben – egyértelműen a konkrét időjárási viszonyoktól függően - ebben az időszakban bekövetkezik. **2018 október 15-ét követően Budapesten kevesebb fedél nélküli ember vette igénybe az éjjeli menedékhelyeket, mint az azt megelőző három év bármelyikében.** (Lásd 2. melléklet) Az életvitelszerűen közterületen tartózkodók inkább a korábbiaknál rejtettebb helyszíneket választottak.

A kívánatos szándéktól eltérően, a 2012. II. tv. 178/B §-a **nem csökkentette, hanem sok esetben növelte az érintett személyek életének és testi épségének a veszélyeztetettségét.**

3. További észrevételek a 2012. II. tv. 178/B. § kapcsán

A sok éves gyakorlati tapasztalatokon túl néhány egyéb észrevételt is megosztanánk a Tisztelt Alkotmánybírósággal.

2012. II. tv. 178/B. § (4) és (20) bek.

A 2012. II. tv. 178/B. § (4) bek. kimondja: „*Akit 90 napon belül 3 alkalommal a (2) bekezdés szerint a szabálysértés elkövetése miatt a helyszínen figyelmeztettek, azzal szemben az újabb elkövetéskor a szabálysértési eljárás megindítása nem mellőzhető.*” Valamint a (20) bek. kimondja: „*Ha az eljárás alá vont személyt az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző hat hónapon belül már két ízben jogerősen felelősségre vonták az (1) bekezdésben meghatározott szabálysértés elkövetése miatt, az ismételten elkövetett (1) bekezdés szerinti szabálysértés miatt közérdekű munka büntetés nem szabható ki, valamint figyelmeztetés intézkedés nem alkalmazható.*” Már a hatályba lépést követő első napokban is kiderült, hogy a szabályozásnak ez a módja **alapvető jogbizonytalanságot eredményez.** Számos esetben a jogszabályban leírtaknak megfelelő módon – álláspontunk szerint azonban a jogalkotók szándékaitól, a jogszabály szellemétől eltérően - egy-két napon belül figyelmeztettek 3 alkalommal érintett embereket, s ezzel minden alternatív lehetőségtől megfosztva elindították velük szemben a szabálysértési eljárást. (Ennyi idő alatt nem lehet sem egyénileg, sem intézményesen alternatív megoldást találni ezekre a nehéz élethelyzetekre.)

Ráadásul, ha ugyanezt a gyorsított eljárást a (20) bek. szerint kétszer is rövid időn belül lefolytatják, akkor még a bíróság sem dönthet az elzáráson kívül másképpen. **E tapasztalatok következtében azt kell mondanunk, hogy a szabályozás ilyen megfogalmazása súlyos jogséreelmet okoz az érintettek számára.**

2012. II. tv. 178/B. § (5) bek.

A 2012. II. tv. 178/B. § (5) bek. megpróbálja körülírni azt az élethelyzetet, mely során egyáltalán a szabálysértési eljárás elindítható: *„Az (1) bekezdés alkalmazásában életvitelszerű tartózkodásnak tekinthető minden olyan magatartás, amely alapján megállapítható, hogy a közterületen való életvitelszerű tartózkodás a lakó- és tartózkodási hely, valamint egyéb szállásra való visszatérés szándéka nélkül, a közterületen való huzamos tartózkodás érdekében valósul meg, és a közterületen való tartózkodás körülményeiből, vagy a magatartásból arra lehet következtetni, hogy a jellemzően lakóhelyül szolgáló közterületen végzett tevékenységet - így különösen alvás, tisztálkodás, étkezés, öltözködés, állattartás - az elkövető a közterületen rövid időnként visszatérően és rendszeresen végzi.”* Azon az alapkérdésen túl, hogy **vajon magatartásnak tekinthető-e az életvitelszerű közterületen tartózkodás, más szavakkal ez egy szankcionálható cselekmény-e, vagy éppen egy élethelyzet** (határozott álláspontunk, hogy az esetek többségében ez utóbbi), tapasztalataink szerint – minden törekvés ellenére – a citált körülírás számos félreértésre, bizonytalanságra, jogértelmezési nehézségre ad alkalmat a gyakorlati végrehajtás során. Tapasztalataink szerint ez mind az érintett személyek, mind a végrehajtásban közreműködők körében **jelentős jogbizonytalanságot eredményez.**

(Csak példaszerűen: mekkora biztonsággal állapítható meg az ún. *visszatérés szándékának a hiánya*, milyen időtáv tekinthető *rövid időnként* visszatérő és rendszeres tevékenységnek stb.)

2012. II. tv. 178/B. § (10) bek.

Bizonyára furcsának hat a kérdés, de mit eszik az érintett, ha az előállítás során a (10) bek-nek megfelelően a gyorsan romló, bomló, tárolhatatlan dolgot haladéktalanul megsemmisítik, majd egészségi állapota miatt kiderül, hogy „nem fogdaképes”, s ezért őrizetbe vételét meg kell szüntetni? Ez a helyzet veszélyezteti az érintett létfenntartását.

2012. II. tv. 178/B. § (16) bek.

Kirívóan hátrányokat fokozó lehetőségnek látjuk a (16) bek-ben megfogalmazottakat, miszerint: *„Ha a technikai feltételek biztosítottak, akkor a bírósági eljárásban az elkövető jelenléte*

telekommunikációs eszköz útján is biztosítható.” Ismervén az érintettek állapotát, éppen ennek ellenkezője lenne indokolt, nevezetesen, hogy ilyen eljárási megoldás *nem alkalmazható*. Azon túl, hogy ily módon nincs lehetősége az érintettnek személyesen kifejeznie mondandóját a bíróság előtt, sokszor csupán közvetítőkön keresztül kommunikálhat a bíróval, illetve védelemhez való alapjoga is sérül, mindezekon túl jelentős e technikai megoldásnak a lélektani hatása is. Az érintettek oldaláról nézve ez **egyértelműen megalázó, kiszolgáltatottságot növelő, hátrányos és mindezzel az élethelyzetének megváltoztatását súlyosan hátráltató „technikai megoldás”**.

Alaptörvény

Végezetül hivatkoznánk az Alaptörvény azon cikkére, mely megalapozta a 178/B § beiktatását a 2012. II. törvénybe. Az Alaptörvény XXII. cikk (1) bek. ugyan kimondja, hogy *„Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést mindenki számára biztosítsa.”*, valamint a (2) bek. kimondja, hogy *„Az emberhez méltó lakhatás feltételeinek a megteremtését, továbbá a közterület közcélú használatának védelmét az állam és a helyi önkormányzatok azzal is segítik, hogy törekszenek valamennyi hajlék nélkül élő személy számára szállást biztosítani.”*, azonban **kógens jogszabály mindeddig nem született arra vonatkozóan, hogy valamennyi hajlék nélküli személy részére kötelező a minimálisan elfogadható lakhatás, szállás biztosítása**. Márpedig csupán az ezt célzó jogszabályok megalkotását, majd *hiánytalan és garantált végrehajtását* követően lehetne – pusztán gyakorlati szempontból – a (3) bek.-ben kimondott norma alapján *„Tilos az életvitelszerű közterületen tartózkodás.”*) egyéb jogszabályokat egyáltalán alkotni.

Sőt, az Alaptörvény idézett XXII. cikk (2) bek.-e kifejezetten azt tartalmazza, hogy *„az állam és a helyi önkormányzatok törekszenek valamennyi hajlék nélkül élő személy számára szállást biztosítani.”* Vagyis **az Alaptörvény egyértelműen megfogalmazza, hogy minden hajlék nélküli ember számára jelenleg még a szállás sincs biztosítva**, s ez valóban így is van, ezért e feltétel hiányában törvényt alkotni az életvitelszerű közterületen tartózkodás szankcionálásáról – meglátásunk szerint – **ellentmond az Alaptörvény XXII. cikk (2) bek-ének is**. Megítélésünk szerint ebben még az sem perdöntő, hogy ugyanezen XXII. cikk (3) bek.-e *általános normaként* kimondja az életvitelszerű közterületen tartózkodás tilalmát. Az Alaptörvény számos olyan normatív előírást tartalmaz, melyek szó szerinti lefordítása aktuális jogszabályokba nem történt és nem is fog meg-

történni, mert nem ez a funkciójuk – de ebbe a kérdésbe kompetencia hiányában nem merülnénk.

Tisztelt A [REDACTED]!

Megtisztelő megkereséséhez csatolta az illetékes három bíróság normakontrollt kérő dokumentumait. A mélyen tisztelt bírók jogi, alkotmányjogi észrevételeivel egyetértünk, azokat véleményünkben megismételni nem kívántuk, erre nem is lennénk kompetensek. Több évtizedes hajléktalan-ellátásbeli szakmai tapasztalataink megfogalmazásával kívánunk hozzájárulni megalapozott döntésükhöz.

Tisztelettel

Budapest, 2019. február 1.

Dr. Győri Péter (C.Sc.)
Menhely Alapítvány
kuratóriumi elnök
1082 Budapest,
Vajdaszentgyörgy u. 3.
Tel.: 1335-987
Gondozási Központ
www.gyoripeter.hu

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám:

111 / 1628 - 22/2018

Érkezett:

2019 FEBR 07.

1. melléklet

Szolgáltató települése	Ellátás altípusa						Példány:	Kezelőiroda:	
	Hajléktalanok otthona	Hajléktalan személyek rehabilitációs intézménye	Hajléktalan személyek átmeneti szállása		Éjjeli menedékhely		Melléklet:	db	Hajléktalan személyek nappali ellátása
	Férőhelyek	Férőhelyek	Férőhelyek	Időszakos férőhelyek	Férőhelyek	Időszakos férőhelyek	2018 február 3-án közterületen válaszadó hajléktalan	Szállásnyújtó férőhelyek összesen	Férőhelyek
	száma (db)						(fő)	száma (db)	
Budapest		63	2947	200	1238	371	553	4819	1449
Ajka			26					26	
Balassagyarmat			20				20	20	80
Békés			50					50	20
Békéscsaba			30					30	20
Cegléd			10		26	7	50	43	40
Debrecen			94				87	94	
Dunaújváros			99		125		97	224	130
Eger	28		10		52	10		100	
Érd			22		23			45	35
Esztergom			40					40	
Fehérgyarmat			17					17	
Gödöllő			28		6			34	20
Gyöngyös			15		15	10	20	40	25
Győr	40	50	172		90	60		412	60
Gyula			16		34		19	50	90
Hódmezővásárhely			22	6	20	19	11	67	30
Kaposvár			10		49		4	59	100
Kecskemét	28	21	49		105	30	73	233	131
Kiskunfélegyháza			14		125			139	100
Kiskunhalas			30					30	
Kiskunmajsa			50					50	
Kisvárd			24					24	
Komló			24					24	
Kőszeg			25					25	30
Mátészalka			20					20	
Miskolc	60	40	200		138	58	255	496	200
Mohács			19					19	50

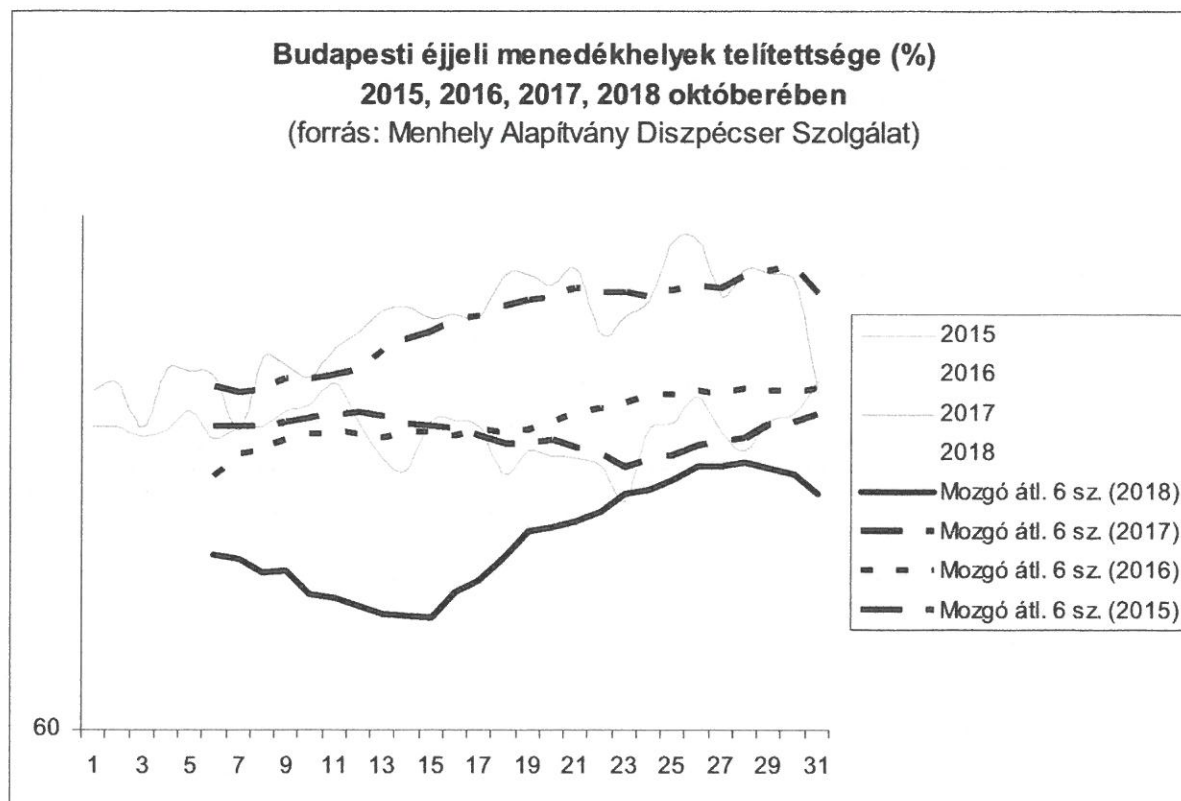
Szolgáltató települése	Ellátás altípusa								
	Hajléktalanok otthona	Hajléktalan személyek rehabilitációs intézménye	Hajléktalan személyek átmeneti szállása		Éjjeli menedékhely		2018 február 3-án közterületen válaszadó hajléktalan	Szállásnyújtó férőhelyek összesen	Hajléktalan személyek nappali ellátása
			Férőhelyek	Férőhelyek	Férőhelyek	Időszakos férőhelyek			Férőhelyek
	száma (db)						(fő)	száma (db)	
Mór			32	6				38	
Mosonmagyaróvár			43					43	<u>30</u>
Nagykanizsa			35		50	30	15	115	40
Nyíregyháza	50		40		100		1	190	<u>150</u>
Orosháza			14		26			40	<u>36</u>
Ózd			50		16		15	66	<u>60</u>
Pápa			28					28	
Pécs	50		98	28	133	43	<u>347</u>	352	<u>350</u>
Salgótarján			62		15	15		92	15
Sárbogárd			20					20	
Sopron			42		23		5	65	<u>30</u>
Százhalombatta			32		40			72	<u>50</u>
Szeged			58	12	104	66	73	240	50
Székesfehérvár			225		86	20	80	331	<u>110</u>
Szekszárd			6		25			31	<u>50</u>
Szentes			30		26			56	30
Szigetvár			14					14	<u>16</u>
Szolnok			23	7	27	8	23	65	40
Szombathely	26		86		25	20	<u>39</u>	157	40
Tapolca			41	5				46	<u>36</u>
Tatabánya	40		35		23	15	<u>70</u>	113	70
Tiszaújváros			17		12	12	12	41	25
Vác			12		16			28	20
Várpalota			64		20		<u>30</u>	84	25
Vásárosnamény			10					10	
Veszprém	27		102		42	20	<u>81</u>	191	<u>100</u>
Zalaegerszeg			40		30	20		90	20
Országos összesen	349	174	5342	264	2885	834		9848	4003

Forrás: Szociális Ágazati Portál (2019. január 31.)

Aláhúzva (Kék): ahol kisebb az éjjeli menedékhelyek kapacitása, mint ahányan közterületen aludtak

Dőlt, aláhúzva (Sárga): ahol kisebb az éjjeli menedékhelyek kapacitása, mint a nappali melegedő(k) kapacitása

2. melléklet

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: 111 / 1628 -22 / 2018	
Érkezett: 2019 FEBR 07.	
Példány:	Közelítőre:
Melléklet:	db.